

Nr 9.

Warszawa, dn. 4 maja 1935 r.

Ogóln. zbioru Nr 630.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Prezes Rady Związku inż. **Piotr Drzewiecki**.
 Redaktor odpowiedzialny inż. **Maurycy Chorzewski**.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: **Warszawa, ul. Traugutta 4, tel. 594-26**. Adres telegr.: „**Metalowcy—Warszawa**”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Przemówienie Ministra Przemysłu i Handlu H. Floyara-Rajehmana. — Przemysł narzędziowy na Targach Poznańskich. — Zakaz przywozu rur. — Umowy o pracę z pracownikami umysłowymi. — Instytut Spraw Społecznych na Targach Poznańskich. — Sprostowanie. — Kronika związkowa. — Organizacja Wydziału Eksportowego P. Z. P. M. — Wiadomości z zagranicy. — Komunikat P. K. N. — Ceny.

OTWARCIE PAWILONU NARZĘDZI NA TARGACH POZNAŃSKICH

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻ.
 Biblioteka E. M. „Ursus”

Siedzą: Minister Przemysłu i Handlu Henryk Floyar-Rajehman, Minister Komunikacji inż. Michał Butkiewicz.
 Stoją: Wiceminister Przemysłu i Handlu dr. Franciszek Doleżał, dyr. dep. Marjan Kandel, dyr. dep. Konrad Patek, Wiceprezesi G. P. N. inż. Kazimierz Wretowski i inż. Jerzy Goleniewicz, dyr. P. Z. P. M. inż. Antoni Dunin, dyr. P. I. E. Marjan Turski, dyr. Targów Poznańskich M. Krzyżankiewicz.

PRZEMÓWIENIE MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU H. FLOYARA-RAJCHMANA

Otwierając tegoroczne Targi Międzynarodowe w Poznaniu, Pan Minister Przemysłu i Handlu Henryk Floyar-Rajchman wygłosił dłuższe przemówienie, z którego wyjątki przytaczamy poniżej według brzmienia, podanego w „Gazecie Polskiej” Nr. 117, z d. 29 kwietnia 1935 r.

„Prastare miasto polskie, Poznań, które ongiś było kolebką państwowości naszej i nadal jest pomnikiem tysiąca lat dziejów polskich — ma szczególne warunki do reprezentowania naszych potrzeb i dzieł gospodarczych. Dzisiaj Poznań wsparty jest bliską monumentalną Gdynią, co łącznie nadaje specjalny charakter i wyznacza nową rolę tym dzielnicom naszego kraju. Wyrazem wielkiego skupienia w pracy i wysiłku dla rozwoju gospodarczego są Międzynarodowe Targi Poznańskie, które od czternastu już lat spełniają swoją czynną rolę dla handlu wewnętrznego Polski i dla naszych międzynarodowych stosunków handlowych. O ile chodzi o handel zagraniczny, to wiemy dobrze, jak nowe i trudne zadania stoją przed nim w chwili obecnej”.

„Od szeregu już lat rynki europejskie zamykają się i kurczą coraz wyraźniej i bądź ze względów gospodarczych, bądź walutowych, różnemi sposobami ograniczają wymianę. Nikt silny i zdrowy nie pogodzi się ze skurczeniem ekonomicznych wymiarów świata. Coraz tedy silniej i zdecydowaniej powinniśmy działać w kierunku rozszerzenia zasięgu naszej pracy do tych rynków zamorskich, gdzie istnieją jeszcze liczne niewykorzystane możliwości szerszej wymiany towarowej”.

„Pomimo różnych wynaturzeń w procesach wymiany międzynarodowej, na które kupiec patrzy ze wzrastającym niepokojem, nikt nie zaprzeczy, że stosunki handlowe rozwijają się, względnie utrzymują, przedewszystkiem tam właśnie, gdzie zachowane zostały bodajby jako — tako normalne warunki handlu. Jest to zrozumiałe, bo wymiana przy wszelkich wysiłkach i pomysłach nie może rozwijać się i nigdy nie wzrasta tam, gdzie nie można swobodnie uzyskać zapłaty za dostarczone towary. Z chwilą, kiedy handel sprowadza się do form wymiany naturalnej — bowiem kompensat i clearingów nie można inaczej traktować — trudno jest o dobre rezultaty, dopóki się tej drogi nie porzuci. Wobec tych objawów wypada powtórzyć z naciskiem, że trzymamy się zasady płacenia w obrotach handlowych, zasady używania pieniędzy w obrocie dla tych celów, dla jakich od najdawniejszych niemal okresów cywilizacji istnieją. Wynika to nietylko z naszej ambicji państwowej, ale także ze zrozumienia warunków trwałości w stosunkach międzynarodowych i z dążenia do podtrzymania wymiany międzynarodowej oraz ruchu kapitałów. Nie chcemy stawać się zawadą w handlu międzynarodowym, dążymy i wierzymy, że trzeba być jego dodatkiem ogniwiem i że tylko tą drogą najłatwiej dojdzie się do odrodzenia współpracy międzynarodowej. Częstowanie się towarami i wytworami swej produkcji z ręki do ręki nie może nazywać się: „handlem” i stanowić handlu. Z dumą możemy powiedzieć, że w ten sposób bronimy zasad, do których świat prędzej czy później, szukając istotnej równowagi i odrodzenia gospodarczego, powinien powrócić i prawdopodobnie powróci. Winniśmy jednak coraz pilniej i czujniej pracować nad tem, aby nasza liberalna tendencja w tej dziedzinie nie była wykorzystywana ze szkodą dla nas, zwłaszcza, że szkodzić nam, płacącym nietylko za sprowadzone towary, ale i wywiązującym się z długów, można tem łatwiej, im ucziwiej wykonujemy wszystkie nasze zobowiązania. Mimo to z całą potrzebną tutaj ostrożnością będziemy nadal prowadzili politykę ułatwiania obrotu, tak jak solidny

kupiec, mimo dokuczliwej konkurencji, nie rezygnuje ze swych solidnych zasad pracy”.

„Przy zabiegach o opanowanie jakiegoś rynku czy pozycji kupiec musi widzieć swój interes w tem, aby umieć zdobyć klienta na stałe, aby zapewnić sobie zawsze powrót swego odbiorcy, zależny od zaufania i poczucia solidnego traktowania, aby zdobyć uznanie i zaufanie producenta-dostawcy. Tak powstaje zdrowe i twórcze pośrednictwo. Dlatego inicjatywę handlową trzeba wspierać etyką kupca i obywatela, a stosunkom wymiany odbierać szkodliwe cechy niejawności i zakulisowości. Targi, jako instrument handlu, są klasyczną ilustracją potrzeby jawności handlowej: nie jawności formalnej, powstającej przez rejestr handlowy lub przez sztyd nad bramą, lecz jawności ceny tranzakcji, gatunku towaru i sposobu jego zaofiarowania”.

„W tym roku, może bardziej niż w latach ubiegłych obfity jest udział wytwórców zagranicznych, reprezentujących 18 państw, którzy okazują ciekawe zdobycze techniki i postępu technicznego. Leży to w interesie wytwórców zagranicznych, abyśmy byli naocześnie informowani skąd brać można rzeczy dobre i przydatne, a jest to korzystne i dla nas, skoro nas uczy, że w produkcji musimy dbać o postęp techniczny i o wyrównanie kroku z innymi krajami, a w handlu — dbać o solidne i celowe zaofiarowanie towaru wobec odbiorcy”.

PRZEMYSŁ NARZĘDZIOWY NA TARGACH POZNAŃSKICH

Grupa Producentów Narzędzi Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych wystąpiła na tegorocznych Targach w sposób bardzo poważny, gdyż zajęła pod względem rozmiarów stoiska pierwsze miejsce w dziale przemysłu metalowego, a drugie wśród krajowych wystawców.

Pawilon narzędzi, w którym zgromadzone były ekspozyty dwudziestu trzech fabryk zrzeszonych w Grupie (z ogólnej ilości 44 członków), został wydzielony z hali XIII w osobną całość, w której rozmieszczono na znormalizowanych stoiskach ekspozyty z działu narzędziowego.

Otwarcie Pawilonu Narzędzi nastąpiło dn 28 kwietnia r. b. i dokonane zostało w obecności Pana Ministra Przemysłu i Handlu Henryka Floyara Rajchmana, pana Ministra Komunikacji inż. Michała Butkiewicza, pana Wiceministra Przemysłu i Handlu Franciszka Doleżala, dyrektorów departamentów i wielu dostojników państwowych, gospodarczych i samorządowych.

W imieniu Grupy Producentów Narzędzi powitał Dostojnych Gości wiceprezes Grupy inż. Kazimierz Wretowski następującem przemówieniem:

„Panowie Ministrowie — Panowie.

W imieniu Grupy Producentów Narzędzi mam zaszczyt witać Panów po raz drugi na Targach Poznańskich na stoisku naszej organizacji.

Chociaż istnieje ona dopiero dwa lata, to jednak zasłużyła sobie na uznanie chociażby tym faktem, że — powołana do życia dla stworzenia przemysłu narzędziowego w Polsce — wywiązała się z powierzonego sobie zadania, mam wrażenie, ku zadowoleniu wszystkich swoich członków, przyczyniając się do zwiększenia w ciągu dwu lat produkcji narzędzi niemal czterokrotnie.

Istniejemy i pracujemy z pełną wiarą, że zdolamy postawić przemysł narzędziowy naprawdę na należytych poziomach i że w ten sposób doło-

żymy i naszą cegielkę do budowy gmachu mocarstwowości Polski.

Targi Poznańskie są dla nas ważnym czynnikiem propagandowym i dlatego też staramy się, aby uczestnicząc rokrocznie w tych Targach, dać odbiorcom możliwie dokładny obraz stanu produkcji narzędzi w Polsce.

Będzie dla nas prawdziwym zaszczytem i zachętą do dalszej pracy, jeżeli Pan Minister raczy zwiedzić nasz Pawilon i obejrzeć nasze ekspozycje*.

Po przemówieniu p. prezes Wretowski oprowadził Pana Ministra Przemysłu i Handlu i Pana Ministra Komunikacji po wszystkich stoiskach w Pawilonie Narzędzi, udzielając wraz z kierownikami poszczególnych przedsiębiorstw wyjaśnień o stanie wytwórczości w poszczególnych dziedzinach przemysłu narzędziowego.

Wizyta Panów Ministrów na stoisku Grupy trwała 20 minut, co świadczy, zważywszy na krótki termin przeznaczony na zwiedzanie Targów, o zainteresowaniu sprawą tego przemysłu w Polsce.

Pan Minister Przemysłu i Handlu, poinformowany o mającym się odbyć cyklu odczytów o polskim przemyśle narzędziowym, wyraził życzenie, aby odczyt inż. Wretowskiego pod tytułem „Ogólny rzut oka na stan przemysłu narzędziowego w Polsce“ był dostarczony Panu Ministrowi w odpisie.

W stoisku Grupy Producentów Narzędzi wzięły udział następujące firmy; podajemy je w kolejności rozmieszczenia, idąc za wskazówką zegara.

Globus — Katowice wystawił znane na naszym rynku piłki do metali, które cieszą się uznaniem tak dalece, że w ostatnich czasach rozpoczęto pierwsze próby lokowania ich na rynkach eksportowych.

Alfons Mann S. A. — Warszawa pokazał kolekcję narzędzi ogrodniczych.

Bracia Kobyłańscy S. A. — Grodzisk Mazowiecki wystawili wzory produkcji z działu nożowniczego.

Zygmunt Abłamowicz — Warszawa pokazał szereg nowych typów narzędzi rzemieślniczych.

Starachowickie Zakłady Górnicze S. A. — Warszawa pokazały wzory stali narzędziowych i młotki pneumatyczne.

Wytwórnia Świdrów — Waclaw Mossey i S-ka — Warszawa, będąca jedyną w Polsce wytwórnią świdrów do drzewa, pokazała próbki swojej produkcji, która stoi na wysokim naprawdę poziomie i dorównuje w zupełności używanym do niedawna tak powszechnie świdrom zagranicznym.

Prodmetal — Bydgoszcz wystąpił z pięknym pokazem w dziedzinie produkcji pilników, które są wykonane w sposób bardzo staranny z pierwszorzędnych materiałów.

Huta Pokój S. A. — Katowice, która celuje wśród naszych przedsiębiorstw hutniczych w umiejętnym organizowaniu swoich pokazów, zorganizowała i tym razem stoisko w sposób zastępujący na wyróżnienie, pokazując doskonale ekspozycje zarówno z dziedziny dydaktycznej (próbki stali i wykresy laboratoryjne) jak też i z działu produkcji narzędziowej, a więc wiertła, piły, łopaty i narzędzia górnicze.

Tow. Kom. Haeberle — Grodzisk Mazowiecki wystawiło tarcze szlifierskie uznane na naszym rynku za nieustępujące najlepszym tarczom szwedzkim i amerykańskim.

Tow. Perun S. A. — Warszawa pokazało sprzęt spawalniczy, elektrody i chemikalja.

Państwowe Zakłady Lotnicze — Fabryka Silników (dawn. Pol. Zakł. Skody) — **Warszawa** zajęły największe stoisko w Pawilonie Narzędzi, pokazując wspaniałe wykonane sprawnie, narzędzia ostre i przyrządy fabrykacyjne.

Koncern Państwowych Wytwórni Uzbrojenia — Warsza-

wa — Radom wystąpił za pośrednictwem swego przedstawiciela firmy Beteha z ekspozycjami, które wystawione były w sposób nieustępujący zagranicznemu wzorom. Pokazano sprawdziany i narzędzia ostre, oraz niektóre przyrządy pomiarowe.

H. Cegielski S. A. w Poznaniu, który jest w stałym procesie rozbudowy działu narzędziowego, wystąpił na tegorocznych Targach może jeszcze w niedostateczny sposób pod względem zajmowanego miejsca, niemniej poziom jego ekspozycji, a zwłaszcza frezy, przyrządy fabrykacyjne i narzędzia mocujące budziły uznanie wśród zwiedzających fachowców.

Również ciekawie przedstawiały się ekspozycje **Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce S. A. w Chrzanowie**, która jest obecnie w trakcie ostatecznego ustalania wytycznych programu fabrykacyjnego w dziale narzędzi. Wystawiono frezy i inne narzędzia maszynowe, uchwyty, niektóre sprawdziany oraz wiertarki ręczne.

Fabryka Noży W. Bieńkowski — Warszawa dała przegląd swojej produkcji w dziale noży maszynowych.

Bardzo dobrze zrobiło **Rudzkie Gwarectwo Węglowe w Rudzie** na Górnym Śląsku, że zaprezentowało poważnie rozwiniętą produkcję trzonek i opraw drewnianych do narzędzi.

„Grakona“ — Bydgoszcz, jako największa w Polsce fabryka narzędzi rzemieślniczych, dała wzory kilkuset produkowanych rodzajów narzędzi warsztatowych, budząc prawdziwe uznanie dla energii, z jaką właściciel tej firmy forsuje rozbudowę produkcji krajowej w tym dziale.

Na osobnym stole umieszczone były wzory stali **„Batory“**, wyrabianej przez **Katowicką Sp. Akc.**

Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura S. A. — Katowice pokazały program swojej produkcji w dziale narzędzi kutech.

Józef Dziewulski i S-ka — Warszawa, będący najstarszą w Polsce fabryką narzędzi ostrych, zasłużoną dla rozwoju tej dziedziny wytwórczości, pokazał wzory swoich gwintowników, rozwiertaków, narzynek i t. p.

Brevillier i S-ka i A. Urban Synowie — Ustroń wystawili narzędzia rzemieślnicze, a więc cęgi i t. p., wyróżniające się starannym wykonaniem.

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki S. A. — Warszawa, które jest w trakcie rozbudowy fabryki narzędzi ostrych, pokazało bardzo ciekawe narzędzia tnące i przyrządy fabrykacyjne.

Młotownia „Parysów“ — Warszawa pokazała odkucia do wyrobu narzędzi.

Wł. Tacik — Warszawa pokazał sprzęt do lutowania.

Całość stoiska robi pierwszorzędne wrażenie i świadczy — porównując je ze stoiskiem z roku ubiegłego — o istotnym postępie produkcji w tym dziale.

Z okazji wystawy narzędzi odbyły się w Poznaniu dn. 29 i 30 kwietnia Dnie Inżyniera zorganizowane przez Stowarzyszenie Inżynierów Mechaników (SIMP) w porozumieniu z Grupą.

Dnia 29 kwietnia zwiedzano Targi i wysłuchano dwu referatów z cyklu narzędziowego (prelegenci: inż. Wretowski i inż. Goleniewicz). Dnia 30 kwietnia zwiedzono fabrykę narzędzi w firmie H. Cegielski, przyczem podkreślić trzeba niezwykle gościnne przyjęcie, zgotowane dla wycieczki przez tę fabrykę, poczem wysłuchano dalszych dwu referatów ogłoszonych przez inż. Kosmana i inż. Strupczewskiego.

Reasumując, stwierdzić trzeba, że tegoroczne przedsięwzięcie Grupy Producentów Narzędzi należy pod każdym względem za udane.

ZAKAZ PRZYWOZU RUR

W Nr. 26 „Dziennika Ustaw“ z d. 13 kwietnia 1935 r. pod poz. 195 ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z d. 11 kwietnia 1935 r. „o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z d. 12 października 1934 r. w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów“. Podajemy poniżej treść nowego rozporządzenia.

§ 1. Załącznik Nr. 2 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 1934 r. w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów (Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 871), w brzmieniu rozporządzeń: z dnia 6 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 951), oraz z dnia 13 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 94), uzupełnia się pozycją następującą:

Poz. tar. celn.	Nazwa towaru
955	Rury żelazne, stalowe — walcowane, ciągnione, spawane, również z gwintem, przymocowanymi kołnierzami, łącznikami; łączniki do rur, kołnierze, zakończenia, kształtki do rur.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Nie dotyczy ono jednak towarów, wymienionych w rozporządzeniu niniejszem, nadanych do bezpośredniego przywozu do polskiego obszaru celnego, nie wyłączając wolnych obszarów celnych, najpóźniej w przededniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, tudzież znajdujących się w tym dniu na polskim obszarze celnym, jeżeli towary te zostaną zgłoszone do odprawy celnej ostatecznej w ciągu dni 30 od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

UMOWY O PRACĘ Z PRACOWNIKAMI UMYSŁOWYMI

Można czasami spotkać się ze zdaniem pracodawców, że lepiej jest nie zawierać z pracownikami umów pisemnych, gdyż one są bardziej krępujące. Stanowisko to jest niesłuszne, jeżeli umowa jest dobrze opracowana; ponadto pracownik ma prawo, zgodnie z art. 6 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.III.1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. Nr. 35 z r. 1928 poz. 323), żądać od pracodawcy pisemnego potwierdzenia zawartej umowy o pracę, które powinno zawierać wyszczególnienie istotnych warunków umowy. Dla dobrego i rzetelnego pracownika umowa pisemna tego rodzaju nie może mieć skutków ujemnych. Poniżej podajemy przykład takiej umowy.

UMOWA O PRACĘ

Nr..... data.....
zawarta między firmą.....
w dalszym ciągu umowy krótko „Firmą“ zwaną,
a p.....

§ 1.

Na podstawie oferty z dnia..... oraz kwestjonariusza*) z dnia..... „Firma“ angażuje do pracy p..... z obowiązkiem spełniania wszelkich czynności poleconych, w ramach określonych pojęciem „pracownik umysłowy“, z terminem rozpoczęcia pracy w dniu.....

*) Patrz mój artykuł w Nr. 22 „Przemysłu Metalowego“ z r. 1933 p. t. „Organizacja wydziałów osobowych w dużych przedsiębiorstwach przemysłowych“.

Wyjaśnienie: angażując do spełniania „wszelkich poleconych czynności w ramach określonych pojęciem pracownik umysłowy“ unikamy konieczności uprzedzenia pracownika na 3 miesiące w razie zmiany jego stanowiska w firmie.

Paragraf ten z łatwością można zmienić na umowę na czas nieokreślony lub na umowę do określonej roboty.

W razie nierozpoczęcia pracy w określonej dacie, umowa przez pracodawcę może być bez konsekwencji unieważniona.

§ 2.

W okresie pierwszych trzech miesięcy, licząc od dnia rozpoczęcia pracy, uważa się umowę niniejszą za zawartą na okres próbny; po upływie 3 miesięcy — za zawartą na czas nieokreślony. Podczas okresu próbnego obydwie strony mają prawo rozwiązać umowę każdego 1-go lub 16-go dnia miesiąca kalendarzowego, po uprzednim dwutygodniowym wypowiedzeniu.

§ 3.

Całkowite wynagrodzenie za czas pracy unormowany art. 1 ustawy z dnia 18.III.1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. 94 z 1933 r. poz. 734) wynosić będzie zł..... miesięcznie. Podczas pełnienia przez p..... obowiązków..... które uzasadniają przedłużenie 8 godzinnego czasu pracy, czas pracy na podstawie Rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 15 stycznia 1924 w sprawie czasu pracy dla wykonywania robót, poprzedzających produkcję lub po niej następujących (Dz. U. 19 z r. 1924 poz. 188), będzie zwiększony o..... minut dziennie za tem samym niezwiększonym wynagrodzeniem.

Wyjaśnienie: przy takim określeniu wynagrodzenia, w biurach, które pracują 7 godzin dziennie, w razie zwiększenia pracy, ósma godzina nie musi być wynagrodzona, a godziny nadliczbowe liczyć się będą dopiero począwszy od 9-ej godziny trwania dziennej pracy.

§ 4.

Poza wymienionem w § 3 wynagrodzeniem, nie przysługuje p..... prawo do żadnego wynagrodzenia dodatkowego z wyjątkiem ustawowego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.

Wyjaśnienie: paragraf ten ma szczególne znaczenie, gdyż wyłącza wszelkie pretensje o dodatkowe wynagrodzenia, chyba że one były przewidziane statutem „Firmy“ dla wszystkich pracowników.

Należy w tym wypadku poruszyć kwestję „zwyczaju“, o którym wspomina art. 8 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o umowie o pracę pracowników umysłowych z dnia 16.III.1928 (Dz. U. 35 z r. 1928 poz. 323). W artykule tym jest zaznaczone, że „o ile nie umówiono się wyraźnie o rodzaj i zakres obowiązków lub o wynagrodzenie, należy w tym względzie stosować zawartą dla danego obszaru umowę zbiorową lub też zwyczaj miejscowy, przyjęty w danej gałęzi pracy“; z tego wynika niewątpliwie, że skoro strony umówiły się wyraźnie, to niema żadnych wątpliwości, że wynagrodzenie dodatkowe oparte na zwyczaju, nie należy się, a zależy od uznania pracodawcy.

Struktura tego paragrafu zabezpiecza również pracodawcę od konfliktów z instytucjami ubezpieczeń społecznych, gdyby one chciały pobierać składki od dodatkowych wynagrodzeń; a to z następujących względów:

1) o ile idzie o ubezpieczenia emerytalne i na wypadek braku pracy, to art. 11 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. 106 z r. 1927 poz. 911), określa, że „do wynagrodzenia podlegającego zaliczeniu do ubezpieczenia należy, oprócz miesięcznej płacy stałej w gotówce, także udział w zyskach, wynagrodzenie w naturze i wszelkie inne wynagrodzenia, które ubezpieczony utrzymuje na podstawie przepisów prawnych, umowy lub zwyczaju i t. d.". Ponieważ zatem dodatkowe wynagrodzenia, z **wyjątkiem ustawowego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe**, nie są oparte na prawie, umowie lub zwyczaju, to składek od nich opłacać nie należy;

2) o ile idzie o ubezpieczenie chorobowe, to art. 14 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z dnia 28.III.1933 (Dz. U. 51 poz. 396) określa, że „za faktyczny zarobek w rozumieniu ustawy niniejszej uważa się całkowity dochód ubezpieczonego, stanowiący wynagrodzenie za pracę, a mianowicie:

1) wynagrodzenie pieniężne wraz z wszelkimi dodatkami (procenty, tantiemy i gratyfikacje i t. p.) **wypłacanymi na podstawie umowy lub zwyczaju w danym przedsiębiorstwie**, jeżeli dodatki te trwale wpływają na wysokość wynagrodzenia, oraz wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.

2) wynagrodzenie w naturze (mieszkanie, utrzymanie, ordynarja, odzież i t. p.), jako też

3) świadczenia osób trzecich, jeżeli udzielanie takich świadczeń jest w zwyczaju“.

Z artykułu tego wynika również, że tylko od wynagrodzeń dodatkowych, opartych na umowie lub zwyczaju, i w dodatku o ile one trwale wpływają na wysokość wynagrodzenia, — należy opłacać składki.

Kwestja zwyczaju omówiona była na wstępie tego wyjaśnienia.

§ 5.

Pod skutkami artykułu 32 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.III. 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U 35 z r. 1928 poz. 323) za istotne warunki umowy o pracę w rozumieniu punktu d będziemy uważać wykonywanie czynności, zaleconych przez przełożonych, sumiennie i zgodnie z zasadą dobrej wiary, a między innymi w szczególności:

- 1) prawidłowe i sumienne prowadzenie powierzonych kartotek, kontroli lub książek i stosowanie się do ustalonego systemu pracy;
- 2) natychmiastowe zawiadamianie Dyrekcji „Firmy“ o dostrzeżonych nadużyciach, brakach, szkodach i t. p., choćby dostrzeżenia te nie były oparte na konkretnych dowodach;
- 3) przestrzeganie załatwiania spraw terminowych i ważnych oraz nietamowanie biegu spraw;
- 4) wypełnianie zleceń natychmiast po ich wydaniu lub począwszy od terminu określonego przez zwierzchnika;
- 5) przestrzeganie ustalonych godzin pracy;
- 6) bardzo uprzejme traktowanie i załatwianie spraw klientów „Firmy“;
- 7) niewchodzenie w jakiegokolwiek transakcje finansowe lub materialne z robotnikami, podwładnymi sobie pracownikami umysłowymi, dostawcami, odbiorcami i przedstawicielami „Firmy“;

8) niezwłoczne zawiadomienie *listowne* „Firmy“ w razie niemożności pełnienia obowiązków z powodu choroby lub też innych przyczyn, z dokładnym podaniem powodów i przybliżonego terminu powrotu do pracy;

9) zachowanie ścisłej tajemnicy we wszystkich sprawach i czynnościach, związanych z wykonywaniem obowiązków służbowych.

Wyjaśnienie: art. 32 Rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych określa warunki, które dają prawo pracodawcy zwolnić pracownika niezwłocznie bez 3 miesięcznego wypowiedzenia lub wypłaty odszkodowania. Wyżej podane poszczególne punkty wzięte zostały z najbardziej częstych przykładów praktyki biur personalnych dużych fabryk; celowości ich omawiać niema potrzeby.

§ 6. PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERJI

Pod skutkami prawnymi p. *Biblioteka P. M. „Ursus“* jest obowiązany natychmiast zawiadomić „Firmę“ o zmianie swego adresu zamieszkania.

Wyjaśnienie: w interesie pracodawcy w różnych wypadkach jest mieć zawsze aktualny adres pracownika; dodanie słów „natychmiast pod skutkami prawnymi“ ma to znaczenie, że np. w wypadku posłania listu z wypowiedzeniem umowy pod nieaktualnym adresem i zwrócenia lub niedoręczenia listu wypowiedzenie będzie ważne, gdy tylko pracodawca udowodni, że wysłał list w takim terminie, że list ten powinien był dojść pracownika w przepisany przez prawo terminie.

§ 7.

Wszelkie zmiany niniejszej umowy muszą być potwierdzone przez obydwie strony pisemnie.

Wyjaśnienie: w trakcie sporów sądowych, po rozwiązaniu umowy, najtrudniej jest bronić umów ustnych; z tego też względu paragraf ten jest zabezpieczeniem przed konfliktami na tem tle.

§ 8.

Pozostawanie w fabryce i biurach po skończonych godzinach pracy bez każdorazowego porozumienia się z kierownictwem wydziału jest niedozwolone.

Wyjaśnienie: paragraf ten zabezpiecza przed płaceniem godzin nadliczbowych za przebywanie w zakładzie pracy, a nie za pracę. Wydaje się to paradoksalne, a jednak w praktyce takie wypadki się zdarzały; ponadto kierownik wydziału powinien wiedzieć, że pracownik pracuje dłużej przy wyszukiwaniu np. swego błędu lub t. p., co nie upoważnia go do ubiegania się o wynagrodzenie za godziny nadliczbowe.

§ 9.

P. .... oświadczył, że dokładnie zapoznał się z treścią art. 10 ustawy z dnia 2.VIII. 1926 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. 56 z 1930 r. poz. 467).

§ 10.

Pozostałe warunki umowy obowiązująć będą w ramach obowiązujących ustaw.

§ 11.

Umowa sporządzona została w dwu jedno-brzmiających egzemplarzach, z których jeden otrzymuje p..... drugi zaś „Firma“.

(—) Podpis pracownika.

(—) Podpis „Firmy“.

Wolne od opłaty stem-płowej na podstawie art. 91 p. I ustawy o „opłatach stemplowych z dnia I.VII.1926 r. Dz. U. 41 z 1932 r. poz. 413.

Wyjaśnienie: art. 10 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji brzmi:

1. Kto, dowiedziawszy się w sposób niezgodny z prawem lub dobremi obyczajami o tajemnicach przedsiębiorstwa technicznych lub handlowych, z tajemnic tych w celach konkurencyjnych korzysta, lub ich innym udziela, ulega karze grzywny do 12000 złotych lub aresztu do sześciu tygodni, albo obu tym karom łącznie.

2) Tej samej karze ulega pracownik przedsiębiorstwa, gdy tajemnice techniczne lub handlowe, jakie powierzono mu z uwagi na stosunek służbowy lub jakie poznał w wykonywaniu stosunku służbowego, podaje do wiadomości innych osób w celach konkurencyjnych lub celem wyrządzenia szkody przedsiębiorcy, a to w czasie trwania stosunku służbowego, lub do dwóch lat po rozwiązaniu tegoż.

3) Tej samej karze podlegać będzie ten, kto kierowników lub pełnomocników przedsiębiorstwa przez ofiarowanie, przyrzeczenie lub zapewnienie im lub osobom przez nich wskazanym korzyści materialnych lub innych skłoni do zawarcia umów kupna—sprzedaży lub dostarczeń na warunkach korzystniejszych od zwykle praktykowanych. Kierownicy lub pełnomocnicy przedsiębiorstwa za wymawianie lub uzyskiwanie dla siebie lub osób trzecich korzyści, o których mowa, wzamian za korzystniejsze warunki zawieranych umów kupna—sprzedaży czy dostarczeń, tej samej karze ulegać będą.

4) Postępowanie karne wdraża się na skutek skargi pokrzywdzonego. Jeżeli chodzi o wspólne tajemnice przedsiębiorstw z pewnych okręgów lub należących do pewnego związku, skargę wnieść mogą w przypadku ustępu 1 niniejszego artykułu osoby, uprawnione do powództwa cywilnego (art. 4 ust. 1), a w przypadku ustępu 2 — ten przedsiębiorca, z którym pracownik jest lub był związany stosunkiem służbowym.

Wzór umowy jest ramowy. Każde przedsiębiorstwo może mieć różne istotne warunki umowne, wymagane od pracowników, np. kary umowne nakładane przez pracodawcę na pracownika z powodu uchybienia warunkom umowy o pracę (punkt 4 art. 21 rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych — Dz. U. 35 z r. 1928 poz. 323).

Przykład. w umowie z agentem podróżującym zastrzeżono, że on obowiązany jest składać codziennie pisemne sprawozdanie ze swych czynności pod skutkami takiej a takiej kary. Kary umowne, w przeciwieństwie do kar regulaminowych robotniczych, wpływają na korzyść pracodawcy.

Michał Dzięciołowski.

INSTYTUT SPRAW SPOŁECZNYCH NA TARGACH POZNAŃSKICH

Wskutek zrozumienia przez nasze społeczeństwo ważności zagadnień bezpieczeństwa i higieny pracy, co daje się coraz częściej zaobserwować, przemysł polski rozpoczął już walkę z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi.

Coraz więcej przedsiębiorstw przekonywa się, że zastosowanie odpowiedniej organizacji pracy i urządzeń chroniących robotnika odbija się dodatnio na stanie fizycznym załogi, a tem samem i na wydajności pracy. Poza to istniejące ustawodawstwo przewiduje, jak wiemy, ulgi w składkach ubezpieczeniowych dla przedsiębiorstw, prowadzących na terenie zakładów akcję profilaktyczną i higieniczną.

Akcja taka napotyka jeszcze w Polsce m. in. i natę trudność, że w kraju nie wytwarza się całego szeregu odpowiednich urządzeń i przyborów, jak osłon maszyn, zabezpieczeń indywidualnych, masek, okularów ochronnych i specjalnych urządzeń higienicznych i ratowniczych. Często nawet wytwórnice, posiadające odpowiednie artykuły, nie są poinformowane o właściwych miejscach zbytu, a nabywcy sprowadzają te artykuły z zagranicy.

W celu spopularyzowania akcji ochronnej i wskazania przemysłowi polskiemu nowych możliwości produkcyjnych, Instytut Spraw Społecznych zorganizował na tegorocznych Międzynarodowych Targach w Poznaniu po raz pierwszy specjalny dział, poświęcony sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W części propagandowej tego działu zobrazowane zostało gospodarcze i społeczne znaczenie zagadnienia **bezpieczeństwa i higieny pracy w Polsce**, a mianowicie przedstawiono wypadkowość w poszczególnych gałęziach przemysłu ze wskazaniem głównych przyczyn wypadków oraz strat materialnych, jakie ponosi przemysł, pracownicy i całe społeczeństwo z powodu wypadków przy pracy.

Na czoło wysunięta została myśl, że większości strat tych można uniknąć pod warunkiem, że będzie prowadzona planowa i systematyczna akcja zapobiegawcza. Tytułem przykładu, jakie rezultaty można tą drogą osiągnąć, podano rozwój akcji zapobiegawczej w niektórych krajach europejskich i w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Poza częścią propagandową w dziale bezpieczeństwa i higieny pracy znajduje się szereg stoisk handlowych firm krajowych i zagranicznych, zajmujących się wyrobem lub sprzedażą przyrządów i aparatów ochronnych i zabezpieczających, jak maski, okulary, ubrania robocze, gaśnice i t. p.

W związku z Targami Instytut przygotował specjalne wydawnictwo, zawierające spis wytwórni i firm handlowych z zakresu przyrządów zabezpieczających.

Z uwagi na poważną rolę, jaką w życiu gospodarczem Polski odgrywają Międzynarodowe Targi Poznańskie, zorganizowany w roku bieżącym dział bezpieczeństwa i higieny pracy będzie miał niewątpliwie duży wpływ na dalsze losy akcji profilaktycznej w Polsce i na rozwój przemysłu, wytwarzającego odpowiednie artykuły.

SPROSTOWANIE

W poprzednim Nr. 8 „Przemysłu Metalowego“ z r. b. na str. 60, w drugiej szpalcie, w drugim wierszu trzeciego ustępu, liczba 80% jest błędna; **powinno być 50%**.

Błąd powstał skutkiem nieuwagi korektora. Redakcja „Przemysłu Metalowego“, przepraszając Autora artykułu za ten błąd, prosi uprzejmie Szanownych Czytelników o poprawienie atramentem podanej liczby, mającej zasadnicze znaczenie.

KRONIKA ZWIĄZKOWA

Wydział Eksportowy P. Z. P. M.

Pan Minister Przemysłu i Handlu zlecił Polskiemu Związkowi Przemysłowców Metalowych zadanie zwiększenia eksportu wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego. W celu wykonania tego zadania tworzy się przy Związku Wydział Eksportowy, którego działalność obejmie zbieranie danych statystycznych dotyczących eksportu, wyjaśnianie napotykaných trudności i opracowywanie środków do ich usunięcia.

Wobec powyższego P. Z. P. M. prosi wszystkie fabryki wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego, zarówno związkowe, jak pozostające poza Związkiem, o komunikowanie Wydziałowi Eksportowemu wiadomości o dokonanych lub zamierzanych przez nie eksporcie swoich wyrobów ze wskazaniem, jakie trudności stoją na przeszkodzie do wzmocnienia tego eksportu. Fabryki są proszone o podawanie możliwie wyczerpujących danych, a w tych przypadkach, gdy chodzi o sprawę konkurencyjności cen, — o przedstawianie odnośnych kalkulacji. Wobec wielkiego zainteresowania sfer rządowych eksportem oraz możliwości do pewnego stopnia finansowania transakcyj eksportowych, Związek jest przeświadczony, że uda się usunąć dużo trudności w eksporcie, jeżeli fabryki wykażą należyte zainteresowanie tą sprawą i dostarczą wyczerpujących danych, dotyczących wszystkich stron tego bardzo ważnego zagadnienia.

Przystąpienie do Związku nowych członków.

Do Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych przystąpiły następujące firmy: Państwowe Wytwórnie Uzbrojenia w Warszawie i Fabryka Czółenek Tkackich Juliusz Ullrich w Łodzi.

Otwarcie Targów Poznańskich.

Otwarcie Międzynarodowych Targów w Poznaniu zostało dokonane przez Pana Ministra Przemysłu i Handlu Henryka Floyara-Rajchmana w d. 28 kwietnia 1935 r.¹⁾ Poza szeregiem fabryk, zrzeszonych w Polskim Związku Przemysłowców Metalowych, które posiadają własne stoiska, Grupa Narzędzi Związku urządziła własny oddzielny pawilon, niezmiernie bogato reprezentujący wyrób narzędzi w kraju. Poczynając od zwykłej łopaty dla rolnictwa w cenie 80 gr., poprzez całą gamę narzędzi do różnych celów, zostały wystawione najdokładniejsze sprawdziany zrzeszonej w Grupie Fabryki Sprawdzianów Państwowych Wytwórni Uzbrojenia. Dokładność wystawionych sprawdzianów dochodzi do 0,001 mm.

Walne Zgromadzenie Oddziału Warszawskiego P. Z. P. M.

W d. 25 kwietnia r. b. odbyło się Walne Zgromadzenie Oddziału Warszawskiego Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, na którym została wybrana Komisja Eksportowa do współpracy z Wydziałem Eksportowym Związku.

¹⁾ Wyjątki z przemówienia Pana Ministra podajemy w dzisiejszym numerze „Przem. Metal.“ na innym miejscu.

Postanowiono urządzać zebrania Oddziału co miesiąc dla omawiania bieżących spraw Oddziału.

Zarząd Oddziału Warszawskiego P. Z. P. M. został uzupełniony wyborem dwóch członków: p. inż. Marjana Kurzyny, dyrektora Fabryki Sprawdzianów P. W. U. i p. inż. Jana Skrzypińskiego, dyrektora Fabryki Karabinów P. W. U.

Posiedzenia Zarządu P. Z. P. M.

W marcu 1935 r. odbyły się dwa posiedzenia Zarządu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, w kwietniu r. b. odbyło się pięć posiedzeń.

Przydział Łomu żeliwnego.

Komisja Łomu Żeliwnego na posiedzeniu w d. 26 kwietnia r. b. ustaliła dla poszczególnych odlewni przydział łomu zagranicznego zwolnionego od cła.

Komisja taryfowa P. Z. P. M.

Przy Polskim Związku Przemysłowców Metalowych została utworzona Komisja Taryfowa.

Fabryki są proszone o dalsze nadsyłanie swych uwag w sprawie taryf kolejowych. Uwagi powinny być uzupełnione szczegółowymi danymi.

ORGANIZACJA WYDZIAŁU EKSPORTOWEGO P. Z. P. M.

Wydział Eksportowy Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych składa się z 3 referatów.

I. Referat Ogólny

Do tego referatu wchodzi następujące sprawy:

- statystyka eksportu wyrobów z wyszczególnieniem krajów;
- wykaz firm eksportujących według branż;
- badanie rynków zagranicznych pod względem możliwości zbytu na nich wyrobów polskich;
- badanie produkcji krajowej pod względem zdolności eksportowej i prowadzenie wykazu artykułów najczęściej nadających się do eksportu.

W sprawach powyższych Referat będzie pozostawał w stałej współpracy z Państwowym Instytutem Eksportowym oraz w miarę możliwości bezpośrednio z polskimi placówkami zagranicznymi. W pracach statystycznych Referat będzie korzystał z danych i z materiałów Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego.

Sprawy objęte punktem d) będą prowadzone w drodze bezpośredniego kontaktu z fabrykami, syndykatami i innymi pokrewnymi organizacjami branżowymi.

II. Referat Kalkulacji i Premij

Ten referat obejmuje następujące sprawy:

- badanie, uzgadnianie i ustalanie cen surowców na eksport pośredni;
- opracowywanie projektów zarządzeń władz państwowych w celu ułatwienia eksportu;
- obrót uszlachetniający; prowadzenie stałej listy artykułów obrotu;
- zwrot cła i inne świadczenia Skarbu Państwa, prowadzenie listy wyrobów korzystających z tych świadczeń;
- pozwolenia na wwóz;
- sprawy celne;
- sprawy zwolnienia eksportu pośredniego od opłat na rzecz Skarbu i samorządów.

Sprawy objęte tym referatem będą prowadzone w ścisłej współpracy z odnośnymi wydziałami Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwa Skarbu, z Radą Traktatową i Związkiem Izb, oraz Związkami branżowymi produkcji surowców.

III. Referat Handlowo-Ekonomiczny

Tu należą następujące sprawy:

- organizacja handlowa eksportu, organizacja biur sprzedaży;
- finansowanie i kredytowanie transakcji eksportowych i ubezpieczenie odbioru zagranicznych należności;
- udział w opracowaniu umów handlowych i kompensacyjnych w celu ochrony przed zbędnym importem i zagwarantowanie możliwości eksportu wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego;
- propaganda i udział w wystawach międzynarodowych;
- taryfy kolejowe na eksport pośredni i bezpośredni;
- zmodernizowanie urządzeń w celu obniżenia kosztów produkcji;
- przystosowanie jakości surowca do wymagań międzynarodowych;
- porozumienia międzynarodowe, dotyczące podziału rynków.

Ten referat będzie w stałym kontakcie z Syndykatami branżowymi, z Izbami Przemysłowo-Handlowymi polskimi i międzynarodowymi, z Radą Traktatową, Centralną Komisją Przywózową Min. Przem. i Handlu ze Związkiem Banków, z Bankami Polskim i Gospodarstwa Krajowego.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY

Światowa produkcja aluminium. Produkcja aluminium wyniosła w 1934 roku 171 000 tonn, czyli o 35 000 tonn więcej aniżeli w 1933 r. Pierwsze miejsce zajmują Stany Zjednoczone, poczem idą Belgja, Anglja, Francja, Niemcy, Włochy, Norwegja, Szwajcarja i Rosja.

Niemiecki handel zagraniczny maszynami w 1934 r. Wartość niemieckiego eksportu maszyn wyniosła w 1934 roku 418 milj. marek. Poniżej podajemy zestawienie ilustrujące kształtowanie się niemieckiego eksportu maszyn w latach 1926–1934.

1926 r.	713 milj. marek	1931 r.	1057 milj. marek
1927 „	870 „ „	1932 „	704 „ „
1928 „	1061 „ „	1933 „	503 „ „
1929 „	1298 „ „	1934 „	418 „ „
1930 „	1319 „ „		

Wartość niemieckiego eksportu maszyn stanowi około 10% wartości całości niemieckiego eksportu, który wynosił w 1934 r. sumę 4167 milj. marek.

W porównaniu z r. 1926 wartość całości niemieckiego eksportu w r. 1934 stanowi zaledwie 40% natomiast wartość eksportu maszyn osiągnęła w 1934 r. 58,6% wartości z r. 1926.

Rekordowym rokiem niemieckiego eksportu był rok 1929, w którym wartość wywiezionych towarów wyniosła 13 482 milj. marek.

Kartel rowerowy w Czechosłowacji. Celem ujednostajnienia warunków sprzedaży rowerów czechosłowackie fabryki tego działu podpisały umowę kartelową, która obejmuje porozumienie cennikowe i kwotowe.

Zadaniem kartelu jest przeciwstawienie się zamieszaniu, jakie panuje na rynku rowerowym wskutek niejednorodnych warunków sprzedaży i niewypłacalności klienteli.

Nowa stal szybko tnąca. W Stanach Zjednoczonych opatentowano nowy gatunek stali szybko tnącej, która zawiera 8% molibdenu, 2% wolframu, 4% chromu, i 1% wanadu.

KOMUNIKAT P. K. N.

Polski Komitet Normalizacyjny przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu podaje do wiadomości wszystkich zainteresowanych, iż ukazały się z druku, uchwalone przez plenarne posiedzenie Komitetu w dniu 3 grudnia 1934 r., między innymi następujące

Polskie normy

- O—102 Formaty papieru (4-e wydanie zmienione).
 B—161 Roboty ziemne. Warunki techniczne wykonywania (2 ark.)
 B—309 Rury betonowe. Warunki techniczne odbioru.
 N—143 Pogłębiacze stożkowe 60°.
 N—144 Pogłębiacze stożkowe 75°.
 N—145 Pogłębiacze stożkowe 90°.
 N—146 Pogłębiacze stożkowe 120°.
 N—199 Rozwiertaki stożkowe. Zdzieraki do gniazd stożkowych metrycznych.
 N—200 Rozwiertaki stożkowe. Wykończaki do gniazd stożkowych metrycznych.
 N—340 Frezy tarczowe zataczane do żłobków na kliny.
 U—501 Tabela barw do oznaczania butli do gazów.
 U—510 Zawory do butli stalowych do gazów sprężonych, skroplonych i rozpuszczonych pod ciśnieniem.
- Normy powyższe są do nabycia w Biurze Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (Warszawa, Elekoralna 2) w cenie 50 gr. za arkusz.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 30.IV. 1935 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	2516	Miedź standard	784
Antymon	1321	Ołów miękki	318
Cyna standard	5614	Nikiel	5095
Cynk hutniczy	330	Rtęć	8783
Miedź elektrolityczna	884	Srebro za 1 kg.	116

Na rynku londyńskim w bieżącym tygodniu ceny metali kształtowały się, w porównaniu z ostatnimi naszymi notowaniami następująco: podniosły się metale — srebro o ok. 9%, ołów o ok. 2% i cynk o ok. 2%; spadły natomiast: antymon o ok. 7%, cyna o ok. 1,5%, miedź elektrolityczna o ok. 1,5%, miedź standard o ok. 1,5%. Aluminium, nikiel i rtęć bez zmiany.

Ceny metali w Warszawie.

Dom handlowy A. GEPNER notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach	zł. 6,50 za kg.
Ołów hutniczy	0,65 „ „
Cynk hutniczy	0,68 „ „
Antymon	1,75 „ „
Aluminium hutnicze	3,30 „ „
Blacha miedziana	2,60—3,30 za kg.
„ mosiężna	2,40—3,50 „ „
„ cynkowa	0,83 „ „
Nikiel w kostkach	7,50 „ „